

UDK:664

O‘ZBEKISTON OZIQ OVQAT ISHLAB CHIQARISHIGA ORGANIK FOOD STANDARTLARINI JORIY QILISHNING AHAMIYATI

Xaqberdiyev O‘tkir Xolmuradovich

Toshkent davlat agrar universiteti

Samarqand filiali magistranti

ANNOTATSIYA

Bugungi kunda oziq-ovqat mahsulotlarini yetishtirish va qayta ishlash sohasini keng yo‘lga qo‘yishga mamlakatimiz rahbari tomonidan katta e‘tibor qaratilmoqda. Muallif organik oziq-ovqat mahsulotlarining inson salomatligiga ta‘siri va jahon mamlakatlarini bu borada amalga oshirayotgan xayrli ishlari haqida ma‘lumotlar keltirib o‘tgan. To‘plangan tajriba va taklif sifatida berilgan ma‘lumotlar soha vakillari uchun albatta dasturul amal bo‘ladi.

Kalit so‘zi: Organik mahsulotlarning foydali hususiyatlari, noorganik moddalar, Usaid tashkiloti, yo‘l xaritasi, standartlar, biologik ahamiyat.

АННОТАЦИЯ

Сегодня глава нашего государства уделяет большое внимание на развитие производства и переработки продуктов питания. Автор предоставляет информацию о влиянии органических продуктов питания на здоровье человека и хорошей работе стран мира в этом отношении. Информация, представленная в виде опыта и предложений, будет использована в отрасли.

Ключевые слова: Полезные свойства органических продуктов, неорганических вещества, УСАИД, дорожная карта, нормативы, биологическая значимость,

ANNOTATION

Today, the head of our state pays great attention to the development of production and processing of food products. The author provides information on the impact of organic food on human health and the good work of the countries of the world in this regard. The information provided in the form of experience and suggestions will be used in the industry.

Key words: Useful properties of organic products, inorganic substances, USAID, roadmap, standards, biological significance.

Bugun dunyo tamadduni texnika-texnologiyalar, ilg'or g'oyalar va innovatsiyalarni joriy etishga intilmoqda. Har sohada bunday g'oyalarning amalda qo'llanishi albatta kelajakda o'zining natijasini berishi tayin. Bugungi kunda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish, saqlash va qayta ishlab aholi iste'moli uchun taqdim qilish har bir mirishkor dexqonlar va qishloq xo'jaligi hodimlari oldida turgan eng muhim masalalardan biridir. Boisi shundaki mahsulotlarni to'g'ri yetishtirish nafaqat yerning meliorativ holatini yaxshilaydi balki, inson organizmida ham turli potagen kasalliklarini kelib chiqishiga yo'l qo'ymaydi.

Bilamizki oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash davrimizning oldida turgan eng dolzarb masalalaridan biriga aylangani hech kimga sir emas. Chunki iqtisodiy yuksalish, sanoatlashish jarayonining jadallashishi, dunyo aholisi sonining o'sib borishi tufayli kundalik iste'mol tovarlariga bo'lgan ehtiyoj ham yil sayin ortib bormoqda. Ushbu talablarni barqaror qondirish maqsadida esa iqtisodiyotning muhim tarmog'i hisoblangan agrosanoatni rivojlantirish, bog' va dala ne'matlari yetishtirish hajmini oshirish yuzasidan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Biroq aksariyat davlatlarda qishloq xo'jaligi intensiv texnologiyalarga asoslangan bo'lib, oziq-ovqat ekinlarini parvarishlash, ularni kasallik hamda zararkunandalardan himoyalashda kimyoviy vositalar orqali amalga oshadi. Bu, o'z navbatida, tabiiy landshaftlarning yomonlashishi, tuproq unumdorligi pasayishi, ekologik tizimni izdan chiqishiga sabab

bo‘ladi. Ayni shu holatlar dehqonchilikning muqobil turlari, jumladan, organik usulni rivojlantirishni taqozo qilayapti [1].

Organik qishloq xo‘jaligini o‘rganish va uni realizatsiya qilish bundan ancha yillar ilgari paydo bo‘lgan. XX asrning 20- yillarining boshida Buyuk Britaniya, AQSH, Yaponiya, va Germaniya ixtirochi olimlari yillar davomida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishtirishda qishloq xo‘jaligi uchun muhim manba tuproq unumdorligini yaxshilash va uni yanada unimdorligini oshirish bo‘yicha tadqiqot ishlarini amalga oshirishgan. Organik qishloq xo‘jaligida tuproq, o‘simlik va hayvonlarning tabiiyligini saqlash va yaxshilash usullari o‘rganilgan afzalliklari esa ochib berilgan.

Organik usul bu noorganik mahsulotlardan farqliligi bilan ajralib turadi. Mahsulotlarning tarkibidagi makro hamda mikro elementlarning mavjudligi bilan ham farq qiladi. Organik mahsulotlar tarkibida kaliy, kalsiy, sink, temir, fluor elementlari yuqori bo‘ladi. S vitamin qarish, oshqozon-ichak kasalliklari hamda singa (tish emal qavatining yallig‘lanishi) kabi kasalliklarni kelib chiqishiga yo‘l qo‘ymaydi. Jahon mamlakalari bugungi kunda inson iste‘mol qiladigan barcha oziq-ovqat mahsulotlarining tarkibida GMO bo‘lgan har qanday noorganik mahsulotni oldini olishga harakat qilmoqda.

Oziq-ovqat havfsizligi mamlakat aholisining sog‘ligini saqlashga imkon beradigan demografik holatning ijobiy rivojlanishiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Havfsiz oziqlanish hayot davomiyligini uzaytiradi, bolalarning barkamol o‘sishi va rivojlanishiga yordam beradi, ko‘pgina kasalliklarning oldini oladi, shu orqali millat salomatligini ta‘minlaydi. Butun dunyoda sun‘iy mahsulotlarni ishlab chiqarish kundan-kunga ko‘payib borayotgan, bugungi kunda oziq-ovqat havfsizligi ustidan nazoratni susaytirishga aslo yo‘l qo‘yib bo‘lmaydi. Mamlakatning oziq-ovqat havfsizligi-jismoniy talablar darajasida aholi salomatligi holatiga havf solmasdan aholini muhim iste‘mol mahsulotlari bilan uzluksiz ta‘minlash imkoniyati kafolatlangan ijtimoiy-iqtisodiy va huquqiy holatdir. Boshqacha qilib aytganda, hozirgi yashayotgan va kelajakda tug‘iladigan avlod uchun havf tug‘dirmaydigan oziq-ovqatlar havfsiz hisoblanadi, Shu bois, bugungi kunda mahsulot sifatini nazorat qilishning obyektivligi

o‘z navbatida butun insoniyat salomatligi uchun havfsizligini kafolatlagani bois, mazkur soha bilan bog‘liq muammolarga yuzaki qarab bo‘lmaydi. Bizning tadqiqot mavzuimizni chuqur ochib berish, sohadagi muammolarni ochib berish, zarur takliflar bildirish, O‘zbekiston Respublikasining qonunchilik hujjatlarini tahlil qilishni taqozo etadi. “Aholining Sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi to‘g‘risida” gi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan chiqarilgan qonunining 17-moddasida fuqarolar davlat boshqaruvi organlaridan, mahalliy davlat hokimiyati organlaridan, shuningdek davlat sanitariya nazoratini amalga oshiruvchi organlardan sanitariya-epidemiologik vaziyat va insonning yashash muhiti holati, yuridik shaxslardan va yakka tartibdagi tadbirkorlardan mahsulotning, shuningdek bajarilayotgan ishlar va ko‘rsatilayotgan xizmatlarning xavfsizligi hamda sifati to‘g‘risida axborot olish huquqida ega ekanligi belgilangan. Bundan kelib chiqadiki, har bir fuqaro o‘zi iste‘mol qiladigan mahsulotning havfsizlik talablariga qanchalik javob berishi haqida yetarli ma‘lumotga ega bo‘lishga huquqlidir. Shuningdek qonunchiligimizda, “Oziq-ovqat mahsulotining havfsizligi” tushunchasiga ta‘rif berilgan: “Oziq-ovqat mahsulotining havfsizligi- Oziq-ovqat mahsulotining veterinariya-sanitariya, fitosanitariya qoidalari va normalariga mosligi”, ko‘rinib turganidek, ta‘rifda havfsizlik uchun talab aynan ko‘rsatilmasdan boshqa normativ-hujjatlarga havola qilingan. Mahsulotning sifati va xavfsizligini ta‘minlaydigan talablar majburiy bo‘lib, u qonun yoki boshqa normativ hujjat belgilangan tartibda o‘rnatiladi.

Buning isboti sifatida Amerika davlatining (USAID) Agrobeznisni rivojlantirish va oziq-ovqat mahsulotlarini xavsizligini ta‘minlash uchun O‘zbekiston mamlakatiga berayotgan beg‘araz yordami so‘zimning isbotidir. 2022 yilning 13-14 may kunlari Navoiy viloyatida o‘tkazilgan media treningda ham aynan oziq-ovqat xavsizligini ta‘minlash uchun Amerika mamlakati ishbilarmon O‘zbekistonlik xotin-qizlariga qayta ishlash, ishlab chiqarish sohalarida zarur bo‘ladigan texnika qurilmalarni beg‘araz olib berayotgani bilan ahamiyatlidir.

Organik food (oziq-ovqatlar) inson salomatligi va tana muvozanatini boshqarish uchun muhim biologik katalizator vazifasini bajaradi. Organik mahsulotlar noorganik

mahsulotlarga nisbatan afzalliklari bilan alohida ahamiyatga egadir [2]. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 18 maydagi PF-№5995-son “Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining sifat va xavfsizlik ko‘rsatkichlari Xalqaro standartlarga muvofiqligini ta’minlashga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni qabul qilingan va organik qishloq xo‘jaligi va organik oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirish konseptsiyasini amalga oshirish bo‘yicha “YO‘L XARITASI” ishlab chiqilgan [3].

Shu sababli oziq-ovqat xavfsizligi darajasini baholashda yuqori energiyaga boy mahsulotlar alohida ahamiyat kasb etadi. Oziq ovqat mahsulotlari quyidagi standartlarga ISO 9001, ISO 13485, ISO 22000, GLOBAL G.A.P., Global, Aquaculture Alliance, ORGANIC, GRMS, SQF 2000, ISO 14001, OHSAS 18001, GMP, ISO 22716, ISO 14971 kabi standartlarga javob berishi kerak. Oziq - ovqat mahsulotlari sifatli bo‘lsagina jahon mamlakatlari ushbu mahsulotlarni import sifatida qabul qiladi [4].

Xulosa o‘rnida shuni aytishimiz mumkinki organik mahsulotlar yetishtirishga ixtisoslashgan fermer xo‘jaliklarida maxsus ekologik omillar hisobga olingan dehqonchilik tizimlari bo‘lishi kerak. Negaki dehqonchilik tizimi bu yerdan samarali foydalanish uchun agrotexnik, meliorativ va tashkiliy tadbirlarning birgalikda qo‘llanilishi natijasida tuproq unumdorligini saqlash va oshirib borishga va ekologik toza qishloq ho‘jalik mahsulotlarini yetishtirishga qaratilgan tizimni rivojlantira olamiz.

Taklif sifatida - har bir dexqon, fermer va klasterlar kesimida mahsulotlarning biologik pasportini joriy etishni kiritamiz. Shundagina biz oziq-ovqat mahsulotlarining ekilgan yer boniteti, yetilish fa‘zalari, tarkibiga berilayotgan o‘g‘itlar , mahsulotning pH ko‘rsatkichlarini kuzata olamiz. Bu kuzatish orqali biz bemalol food standartlarini joriy etishimiz va eksport salohiyatini kuchaytirishni qo‘lga kirita olamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

- 1- Закревский В.В. Генно-модифицированные продукты. Опасно или нет? [Genetically modified foods. Dangerous or not] Санкт-Петербург: "БХВ-Петербург", 2006. - 87 с
- 2- Донченко Л. В., Надыкта В. Д. Безопасность пищевой продукции. [Food safety] - Москва: Пищепромиздат, 2001. - 528 с.
- 3- PF-№5995-son O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 18- maydagi qarori.
- 4- [http// food](http://food) mahsulotlari uchun standartlar

